

Eldrerådets oppgaver og funksjon

– en veileder i eldrerådsarbeid

Statens seniorråd

Innhold

Forord	3
1. Eldres deltakelse og innflytelse i lokalpolitikken	4
1.1 Plikt til å opprette eldreråd	4
1.2 Bydelseldreråd	4
1.3 Opplæring	5
2. Valg og sammensetning	6
2.1 Oppnevning	6
2.2 Antall medlemmer	6
2.3 Forslagsretten	6
2.4 Sammensetning av rådet	7
2.5 Valg av leder og nestleder	7
3. Felles råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne	8
3.1 Felles råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne	8
3.2 Valg og sammensetning av felles råd	8
4. Drift av eldreråd	9
4.1 Sekretariatsfunksjonen	9
4.2 Dekning av utgifter til eldrerådets virksomhet	10
5. Eldrerådets oppgaver	11
5.1 Rådgivende funksjon	11
5.2 Sakstypene	11
5.3 Prioritering av saker	12
5.4 Eldrerådet kan også ta opp saker på egenhånd	12
5.5 Eldrerådets protokoll	12
5.6 Årsmelding	13
6. Regler for saksbehandling i rådet	14
6.1 Reglement for eldrerådsvirksomhet	14
6.2 Eldrerådet skal ha sakene i god tid før de skal avgjøres	15
6.3 Innkalling til møte	16
6.4 Sakliste	16
6.5 Hvor kommer sakene fra?	17
6.6 Saksframstilling	17
6.7 Åpenhet og innsyn	18
6.8 Aktuelle saksbehandlingsregler i kommuneloven og plan- og bygningsloven	18
6.8.1 Kommuneloven	18
6.8.2 Lov om planlegging og byggesaksbehandling	19
7. Rådsmedlemmenes rettigheter og plikter	21
7.1 Møteplikt	21
7.2 Forslagsrett og stemmeplikt	21
7.3 Godtgjøring	21
7.4 Taushetsplikt	22
7.5 Inhabilitet	23
Vedlegg	
Rundskriv om kommunale og fylkeskommunale eldreråd A-32/2007	25

Forord

Kommunale og fylkeskommunale eldreråd har vært lovpålagt siden 1992. Samfunnet vårt er i rask utvikling, både på det teknologiske området og på tjenestefeltet. Det gjennomføres store omorganiseringer og teknologien i seg selv byr på nærmest ubegrensede muligheter.

Sett i forhold til demokratiske prinsipper som likeverd, selvstendighet og deltakelse, er det helt avgjørende at både lokalsamfunn og tjenester utformes slik at de er tilgjengelige og brukervennlige for alle. En reell medvirkning gjennom aktive eldreråd er svært viktig i denne sammenhengen.

Formålet med denne veilederen er å gi en grunnleggende innføring i eldrerådsarbeid i kommuner og fylker. Heftet kan benyttes som materiell til opplæring og som oppslagsverk for eldrerådsmedlemmer, politikere og administrasjon.

Veilederen tar utgangspunkt i Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd og rundskriv A-32/2007 om kommunale og fylkeskommunale eldreråd som ble utgitt i 2007 av Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Rundskrivet er tatt med som vedlegg bakerst i heftet. Her finnes også sitat fra samtlige paragrafer i eldrerådsloven.

Eldrerådsloven ble endret fra 10. sept 2007 ved at det ble tatt inn en bestemmelse om muligheten for å etablere felles råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dette er beskrevet i kapittel 3.

Vi håper at veilederen sammen med departementets rundskriv, vil være en god hjelp til å fremme eldrerådernes arbeid i kommuner og fylkeskommuner.

Oslo, november 2011
Statens seniorråd

1. Eldres deltakelse og innflytelse i lokalpolitikken

Eldre over 60 år er like samfunnsengasjerte og interessert i politikk som resten av befolkningen. Hver fjerde velger er over 60 år. Likevel er eldre dårlig representert i kommunestyre og fylkesting. Partienes manglende nominasjon av eldre på sikre plasser samsvarer ikke med eldres engasjement og antall. Underrepresentasjon av eldre er en utfordring for folkestyret og demokratiet.

Fordi eldre var og er underrepresentert i kommunestyre og fylkesting, er eldrerådsloven, som trådte i kraft i 1992, et viktig bidrag til å øke eldres innflytelse på politiske beslutninger. Kommuner og fylkeskommuner har plikt til å opprette eldreråd for hver valgperiode. Eldrerådet er et rådgivende utvalg som har mandat til å avgi uttalelser, anmodninger og råd til eget kommunestyre/fylkesting.

Denne retten til deltakelse skal bidra til å sikre eldres medvirkning ved utforming av den praktiske politikken. På den måten er de med på å bevisstgjøre lokalsamfunnet om hva som må til for å legge til rette et samfunn der alle kan delta og føle seg inkludert. Samtidig ivaretas FNs prinsipper for eldre, som blant annet presiserer at eldre skal være integrert i samfunnet og delta aktivt i politikken som angår deres velferd.

For at eldrerådet skal fylle sine oppgaver best mulig, er det viktig at det etableres gode rutiner lokalt som bidrar til at rådene får aktuelle saker til behandling i rett tid, slik at rådsuttalelsene er synlige i den politiske behandlingen.

1.1 Plikt til å opprette eldreråd

Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd er en særlov. Bestemmelsene i §§ 1 og 5 i eldrerådsloven gjør det til en plikt for kommunene og fylkeskommunene å opprette eldreråd. Eldrerådet er dermed en del av det kommunale og fylkeskommunale styringssystemet.

Eldrerådet har viktige særtrekk i forhold til andre nemnder i kommunen og fylkeskommunen. Disse kommer spesielt til uttrykk i rådets sammensetning. Eldrerådet skal ha alderspensjonister i flertall, og ikke slik som i andre nemnder som vanligvis er sammensatt slik det politiske styrkeforholdet i kommunestyret/fylkestinget tilsier. Eldrerådet skal sikre at eldres syn på saker som angår eldre, blir en del av grunnlaget for de avgjørelsene som fattes. Eldrerådet skal opptre tverrpolitisk og uavhengig. Det vil i praksis si at eldrerådets anbefalinger gis uavhengig av partipolitiske standpunkter.

Valg av medlemmer til kommunale eller fylkeskommunale nemnder bør være første sak i det konstituerende møtet i kommunestyret/fylkestinget etter valget. Kontrollutvalget, rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og eldrerådet, som er lovpålagte organ, bør følgelig velges i det konstituerende møtet. Dersom eldrerådet og andre nemnder ikke blir valgt i det konstituerende møtet, forlenges de sittende medlemmers funksjonstid inntil nyvalg foretas, jfr kommunelovens § 17 nr. 2 og 4.

1.2 Bydelseldreråd

Flere av de store byene har desentralisert sin forvaltning i bydelsutvalg. De fleste tjenestene som eldre er brukere av, legges innenfor bydelsutvalgenes ansvarsområde. Eldrerådsloven forutsetter at kommuner som har opprettet bydelsutvalg med ansvar for oppgaver som gjelder eldre, skal ha eldreråd i bydelen. Det er da bydelsutvalget som oppnevner bydelens eldreråd og som skal ha rådets årsmelding ved årets slutt.

Kommuner med bydelseldreråd må også opprette et sentralt råd. Dette rådet blir oppnevnt av kommunestyret/bystyret, som også skal ha det sentrale rådets årsmelding.

1.3 Opplæring

Kommunen/fylkeskommunen bør medvirke til at rådsmedlemmene blir kjent med sentrale deler av lover og regelverk, som er viktige for arbeidet i rådet. I de årene eldrerådsloven har fungert, har ulike ministre oppfordret landets kommuner og fylkeskommuner til å innlemme rundskrivet om eldreråd i folkevalgtopplæringen, og at eldrerådsmedlemmer gis anledning til å delta på denne opplæringen.

EGNE NOTATER:

2. Valg og sammensetning

2.1 Oppnevning

Den formelle oppnevningen av eldrerådet foretas av kommunestyret/fylkestinget, mens bydelseldreråd oppnevnes av bydelsutvalget.

Medlemmene oppnevnes for fire år og følger valgperioden. Det kan søkes om fritak fra vervet før funksjonstiden er ute, om vektige grunner tilsier det. Kommunelovens § 15 nr. 2 gjelder her. Den sier at det kan søkes om fritak når vedkommende "ikke uten uforholdsmessig vanskelighet kan skjønne sine plikter i dette vervet". Helsesvikt kan være en slik fritaksgrunn.

Dersom et rådsmedlem trer endelig ut av rådet, skal det velges nytt medlem, selv om det er valgt varamedlem, jfr § 16 nr. 3 i kommuneloven.

2.2 Antall medlemmer

Det er ikke fastsatt i loven hvor mange medlemmer rådet skal bestå av. Dette bestemmes av kommunestyret/fylkestinget. Erfaringer så langt viser at de fleste eldrerådene har fra fem til syv medlemmer. Departementet anbefaler at både eldrerådet og pensjonistforeningene får uttale seg før kommunestyret/fylkestinget fastsetter antall medlemmer i eldrerådet. Det er en forutsetning i kommunelovens § 10 nr. 3 at det også skal velges varamedlemmer til rådet.

2.3 Forslagsretten

Pensjonistforeninger har etter lovteksten rett til å komme med forslag til medlemmer og varamedlemmer i rådet. Det er ikke slik at det bare er sammenslutninger som bærer ordet pensjonistforening, som har forslagsrett. I rundskriv A-32/2007 utgitt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2007, går det fram at også andre typer frivillige organisasjoner og foreninger som driver aktivt arbeid blant eldre, bør få anledning til å foreslå medlemmer. Lokallag av landsomfattende frivillige organisasjoner og foreninger kan være eksempler på dette. Kommunen og fylkeskommunen har ansvar for at retten til å komme med forslag på medlemmer til eldrerådet bekjentgjøres, slik at alle aktuelle sammenslutninger gis anledning til å foreslå medlemmer, for eksempel slik:

EKSEMPEL:

Lilleby eldreråd 2011- 2015 Forslag på medlemmer

I hver kommune skal det være et eldreråd som skal velges av kommunestyret for valgperioden. Kommunestyret avgjør hvor mange medlemmer rådet skal ha. Flertallet av rådsmedlemmene skal være alderspensjonister fra kommunen. Eldrerådet velger selv leder og nestleder blant de valgte pensjonistene.

Pensjonistforeninger, lag og samarbeidsutvalg som er representative for pensjonistgruppene i kommunen har rett til å komme med forslag. Også frivillige organisasjoner og foreninger som driver aktivt arbeid blant eldre kan komme med forslag.

Nevnte lag og foreninger bes med dette om å fremme forslag på medlemmer til Lilleby eldreråd for perioden 2011-2015.

Innkomne forslag vil bli behandlet av valgkomitéen som gir sin endelige innstilling til sammensetning overfor kommunestyret.

Forslag sendes Lilleby kommune.

2.4 Sammensetning av rådet

Eldrerådet skal, som tidligere nevnt, sikre Eldres syn på sakene. Ifølge eldrerådslovens § 2 skal alderspensjonistene være i flertall, og det politiske styrkeforholdet i kommunen/fylkeskommunen skal ikke være avgjørende for sammensetningen.

Det er imidlertid ikke knyttet noen bestemt aldersgrense til lovens forutsetning om at flertallet skal være alderspensjonister. Det er tilstrekkelig at den som foreslås har en alderspensjon, ikke nødvendigvis folketrygdens alderspensjon. Mange mottar alderspensjon etter tjenestepensjonsordninger med en aldersgrense på for eksempel 64 år, og man kan da velges som representant for alderspensjonistene i eldrerådet. Avtalefestet pensjon (AFP) er også en alderspensjon.

I rundskrivet til eldrerådsloven sier departementet at de ikke vil anbefale at det oppnevnes representanter fra kommuneadministrasjonen som medlemmer av rådet. Grunnen er at de ofte kan være saksbehandlere i saker som angår eldre, og dermed kan bli inhabile.

Kommunelovens § 38 bokstav a nr. 3 forutsetter at begge kjønn skal være representert i en offentlig nemnd, og at det skal være minst 40 prosent av hvert kjønn dersom nemnda har fire medlemmer eller flere. Utvalg på fem medlemmer skal for eksempel ha minst to medlemmer av hvert kjønn. Denne bestemmelsen gjelder også eldrerådene.

2.5 Valg av leder og nestleder

Eldrerådet velger selv leder og nestleder, og disse skal velges blant alderspensjonistene i rådet. Det har vært reist spørsmål om ledervervene er forbeholdt alderspensjonister som er oppnevnt etter forslag fra organisasjonene. Departementets tolkning av dette er at eldrerådet selv velger de alderspensjonistene i rådet de ønsker som leder og nestleder, uavhengig av om disse er blant de som er foreslått fra organisasjoner eller fra det politiske miljøet.

EGNE NOTATER:

3. Felles råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne

3.1 Felles råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne

Fra og med valgperioden 2007 – 2011 er det også lovpålagt å ha råd eller annen representasjonsordning i kommuner og fylkeskommuner for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Samtidig er det åpnet for at kommuner og fylkeskommuner kan vedta å opprette felles råd for eldre og funksjonshemmede. Eldrerådslovens §§ 4a og 8a regulerer en slik ordning.

I vedlagte rundskriv presiserer departementet at dersom eldre og funksjonshemmede ikke ønsker et felles råd, så vil ikke et felles råd oppfylle formålet med loven. Departementet ser det som avgjørende at de berørte, det vil si organisasjonene og de etablerte rådene, blir hørt før kommunen/fylkeskommunen tar stilling til om det skal opprettes felles råd. Det sies klart at felles råd for eldre og funksjonshemmede bare bør velges unntaksvis.

3.2 Valg og sammensetning av felles råd

Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv mandatet og sammensetningen av felles råd. Det samme gjelder fastsettelse av antall medlemmer med varamedlemmer. Departementet anbefaler også her at aktuelle/berørte organisasjoner får anledning til å uttale seg når antall medlemmer skal fastsettes.

Eldrerådslovens bestemmelse om at alderspensjonister skal være i flertall og at leder og nestleder velges blant alderspensjonistene, gjelder ikke ved valg av felles råd. Leder og nestleder i felles råd skal oppnevnes av kommunestyret/fylkestinget.

I det vedlagte rundskrivet går det fram at saksområdet for et eventuelt felles råd vil være alle saker som angår eldres levekår, og saker som er særlig viktige for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

EGNE NOTATER:

4. Drift av eldreråd

4.1 Sekretariatsfunksjonen

Kommunen/fylkeskommunen har i henhold til §§ 4 og 8 i eldrerådsloven en plikt til å sørge for tilstrekkelig og tilpasset sekretariatshjelp for rådet. Det vil si at sekretærhjelpen skal ha god faglig kompetanse og være av et slikt omfang at eldrerådene skal kunne utføre sine rådgivende oppgaver etter loven.

Erfaringene viser at sekretariatsfunksjonen har stor betydning for eldrerådenes virksomhet. Ved vurderingen av eldrerådslovens økonomiske følger, er det i lovens forarbeider anslått at arbeidets omfang vil kreve 1/3 stilling. Det er fritt opp til kommunestyret / fylkestinget å avsette mer tid. Det vil være en fordel å avklare sekretærens / sekretariatets arbeidsoppgaver samtidig som det gis utfyllende regler for saksbehandlingen i rådet.

Sekretæren må samarbeide med eldrerådets leder om flere oppgaver, blant annet:

- Fastsetting av møtetidspunkt
- Innkalling og forberedelse til møtene
- Utarbeide forslag til uttalelser fra rådet
- Utarbeide møtebok/protokoll
- Utarbeide årsmelding

Sosial- og helsedepartementet har i brev 6.april 2000 uttalt følgende om sekretærfunksjonen:

”Etter departementets mening bør sekretærfunksjonens hovedoppgave være å bistå eldrerådet i forbindelse med rådets møter, herunder møteforberedelse. I den forbindelse må sekretæren kunne innhente informasjon og sammenstille denne, og i samarbeid med rådet eller rådets leder utarbeide forslag til rådsuttalelser.

Dette må selvfølgelig skje i tråd med de retningslinjer og direktiver rådet/lederen gir. I utgangspunktet tilligger det ikke sekretariatsfunksjonen å foreta selvstendige forslag til uttalelse for eldrerådet. Slikt arbeid kan ikke uten administrasjonssjefens tilslutning pålegges rådets sekretær.”

(Sosial- og helsedepartementet, 06.04.2000)

Eldrerådsvirksomheten angår alle sektorer. Det er viktig at det tas hensyn til dette ved plassering av sekretariatet. Sekretariatets arbeid skal, i likhet med rådets, være sektorovergripende, og bør derfor knyttes til det administrative leddet som har ansvaret for hele kommunens/fylkeskommunens virksomhet. Dette er viktig for å motvirke skjevheter i sakstilgangen til rådet. Kommunen plikter imidlertid å ta rimelig hensyn til eldrerådets syn på plassering av sekretariatsfunksjonen, da eldrerådet har rett til å uttale seg før kommunestyret/fylkestinget gjør vedtak om det.

4.2 Dekning av utgifter til eldrerådets virksomhet

Det er en forutsetning etter eldrerådsloven at kommunestyret/fylkestinget skal bevilge de nødvendige midlene til å dekke driften av rådsvirksomheten.

Dette skal innbefatte dekning av nødvendige utgifter til sekretariatsfunksjonen med lønn og kontorhold, samt møtegodtgjørelse til rådsmedlemmene etter kommunelovens § 42 om arbeidsgodtgjøring. Der går det fram at den som har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på godtgjøring for sitt arbeid etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget.

Likeledes skal rådsmedlemmene få dekket nødvendige utgifter til skyss, kost og overnatting for reiser i forbindelse med vervet, etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget. I tillegg bør kommunen/fylkeskommunen vurdere å åpne for at rådet gis ressurser til å kunne delta i eksterne seminarer/konferanser og eventuelt holde egne møter/konferanser om aktuelle temaer med eksterne deltakere.

Bevilgningene til eldrerådsdriften går inn i rammetilskuddet til kommunen/ fylkeskommunen. Det er dermed lagt til rette for at eldrerådene skal ha økonomi til å drive sitt utvalgsarbeid på linje med andre kommunale/fylkeskommunale nemnder, utvalg, styrer og råd.

Kommunaldepartementet har i brev 2. juni 2000 gitt følgende redegjørelse på spørsmål om konkret beløp i rammeoverføringene til drift av eldreråd:

"Alle kommuner og fylkeskommuner er fra 1992 pålagt å opprette eldreråd, jf. Lov av 8. november 1991 nr. 76. Som følge av lovfestingen, ble 25 millioner kroner lagt inn i rammetilskuddet til kommunene. Ut over dette yter ikke staten tilskudd til drift av kommunale eldreråd. Rammetilskuddet beregnes gjennom et sett med objektive kriterier (kostnadsnøkkelen) som samlet fanger opp variasjoner mellom kommunene i hvilke behov innbyggerne har for sosiale tjenester, og hvor mye det koster å produsere tjenestene i de enkelte kommunene. Etter at midlene til eldreråd ble lagt inn i inntektssystemet er midlene fordelt etter kostnadsnøkkelen, og ikke gjennom et eget kriterium i inntektssystemet.

Rammetilskuddet utgjør, sammen med skatteinntekter, kommunesektorens frie inntekter. Det er opp til hver enkelt kommune å avgjøre hvordan de frie midlene skal fordeles på ulike kommunale tjenesteområder. Når det gjelder lovpålagte kommunale oppgaver, må kommunene selv vurdere hvor mye midler som skal bevilges for at lovens krav oppfylles." (Kommunaldepartementet, 02.06.2000)

For å kunne planlegge neste års aktiviteter på en realistisk måte, bør eldrerådet gi innspill til budsjett for sin virksomhet. Følgende momenter bør tas med:

- Anslag over lønnsutgifter til sekretæren
- Utgifter til porto, telefon, kopiering og lignende
- Antall møter med anslag over kostnadene
- Reiseutgifter, møtegodtgjørelse og andre utgifter som rådsmedlemmene har som følge av vervet
- Egen post til kurs, befaringer og lignende

I eldrerådsloven gis eldrerådet rett til å uttale seg før kommunestyret/fylkestinget vedtar budsjettmidler for rådet.

EGNE NOTATER:

5. Eldrerådets oppgaver

5.1 Rådgivende funksjon

Eldrerådets funksjon er, etter bestemmelsen i eldrerådslovens § 3, av rådgivende art. Lovens utgangspunkt er med andre ord at eldrerådet ikke skal kunne avgjøre saker, men vedta en uttalelse eller innstilling.

5.2 Sakstypene

Eldrerådets hovedoppgave er å gi uttalelser til "*alle saker som gjeld levekåra for eldre*", jfr eldrerådslovens § 3. Dersom administrasjonen er i tvil om saken bør forelegges eldrerådet, sier lovens forarbeider at spørsmålet bør forelegges eldrerådet til uttalelse. Her gis det også konkrete eksempler på hvilke sakstyper eldrerådet skal ha til behandling:

- Årsbudsjett / økonomiplaner
- Kommune- / fylkesplaner
- Tiltak og planer i helse- og sosialsektoren
- Idretts- og kulturtiltak
- Boligutbygging og reguleringsaker
- Samferdelssaker og kommunikasjonsplaner

I lovens forarbeider gis det viktige signaler om at eldrerådene i sitt arbeid bør legge hovedvekten på kommunens/fylkets overordnede planer og budsjetter. Arbeidet med disse sakene gir også nødvendig innsikt i kommunens prioriteringer og rammebetingelser.

Eldrerådet bør ha særlig oppmerksomhet knyttet til å sikre såkalt universell utforming.

Universell utforming: Utforming av bygninger, omgivelser, transportmidler og produkter gjøres på en slik måte at de kan brukes av alle, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og spesiell utforming.

Det er naturlig at rådet deltar i planprogram og konsekvensvurderinger for å sikre at det tas hensyn til riktig plassering og utforming av blant annet boligutbyggingen i kommunen. I planleggingen av nytt boligfelt, er det viktig å tenke på om det er et bra sted å bo med funksjonssvikt, da det som oftest er den som reduserer mobiliteten, uansett alder. Da må det eksempelvis legges vekt på plasseringen i forhold til avstand fra sentrum, butikk, apotek, bank, post og lege. Andre forhold som må tas med i vurderingen, er om det er bratte bakker, offentlig transport, tilgjengelighet i og utenfor boligen, plass til bære i heis med mer.

Eldrerådslovens § 1, annet ledd, sier at bydelseldreråd skal arbeide med de samme oppgavene som kommunale eldreråd. Kommuner som oppretter bydelseldreråd, plikter også å opprette et sentralt råd. Heller ikke det sentrale rådet er pålagt andre oppgaver enn de som framgår av § 3. Erfaringer fra blant annet Oslo viser imidlertid at sentrale råd gjerne tar på seg en koordinerende rolle i forhold til de lokale eldrerådene. Dette er en viktig oppgave som eventuelt fastsettes av kommunestyret/bystyret og bydelsutvalgene i rådernes reglementer.

5.3 Prioritering av saker

For å synliggjøre overfor befolkningen og beslutningstakerne hva eldrerådet legger vekt på, kan det være gunstig å velge ut noen saksområder som man ønsker å prioritere. Eldrerådet vil lettere bli identifisert og kjent igjen som pådriver med enkelte hovedsaker som "varemerke", og befolkningen vil vite at man kan ta kontakt med eldrerådet om disse spørsmålene.

Mange plan- og budsjettsaker, som det er viktig for eldrerådene å ha meninger om, er kompliserte å sette seg inn i. Det er klokt å gå systematisk til verks for å skaffe god informasjon og bruke mye tid på slike saker.

5.4 Eldrerådet kan også ta opp saker på egenhånd

Eldrerådet kan og bør ta opp saker på egenhånd ved å anmode kommunestyret eller fylkestinget om å sette aktuelle saker på dagsorden. Foranledningen til dette kan for eksempel være en henvendelse fra pensjonistforeningen i kommunen/fylket, eller at rådsmedlemmene har registrert eller fått beskjed om forhold som er utilfredsstillende for eldre. Denne muligheten til å vise aktivt engasjement bør benyttes i langt større grad enn erfaringene til nå viser.

Eldrerådet er et rådgivende utvalg som har mandat til å avgi uttalelser, anmodninger og råd til eget kommunestyre/fylkesting. Dersom eldrerådet ønsker å påvirke andre enn sin egen kommune/ fylkeskommune, må det skje gjennom en oppfordring til egen kommune/ fylkeskommune om å henvende seg til aktuelle instanser utenfor kommunen/fylkeskommunens organer.

5.5 Eldrerådets protokoll

Det skal føres møtebok/protokoll over saker som behandles i eldrerådet. Den skal inneholde samme type opplysninger som møtebøker/protokoller fra andre kommunale eller fylkeskommunale organer.

Kommuneloven forutsetter at møteleder sørger for at det føres protokoll fra rådets behandling av sakene. Det er naturlig at eldrerådets sekretær er pennefører av protokollen.

Protokollen skal inneholde opplysninger om:

- Tid og sted for møtet
- Hvem som møtte og hvem som hadde forfall
- Hvilke saker som ble behandlet
- Hvilke avgjørelser som ble truffet
- Avstemmingsresultatet

Utskrift fra møteboka/protokollen oversendes administrasjonen umiddelbart, slik at eldrerådets uttalelse og anbefaling kan følge med de aktuelle saksdokumentene til organene som skal avgjøre saken.

5.6 Årsmelding

Eldrerådet er etter eldrerådsloven pålagt å lage årsmelding. Det er ikke nærmere fastsatt hva meldingen skal inneholde.

En del kommuner og fylkeskommuner har laget egen mal for hvordan ulike styrer, råd og utvalg skal gi melding om sin virksomhet gjennom året. Der hvor mal ikke foreligger, bør følgende områder vurderes tatt med i årsmeldingen:

- Oversikt over rådets medlemmer
- Antall møter og antall saker
- Oversikt over hvilke instanser som har sendt saker til rådet
- Omtale av rådets uttalelse i:
 - de sakene eldrerådet har fått til høring fra andre instanser i kommunen/fylkeskommunen
 - de sakene eldrerådet har tatt opp på egenhånd
- Resultatet i de sakene eldrerådet har behandlet, og i hvilken utstrekning eldrerådets anbefalinger har blitt tatt hensyn til
- Oversikt over rådets deltakelse i kurs og konferanser

I følge eldrerådslovens §§ 4 og 8 skal eldrerådets årsmelding forelegges kommunestyret/fylkestinget. Departementet anbefaler at kommunestyret/fylkestinget behandler eldrerådets årsmelding som egen sak.

EGNE NOTATER:

6. Regler for saksbehandling i rådet

For å sikre forsvarlig saksbehandling i folkevalgte organer, er det nødvendig å ha regler for hvordan saker skal håndteres. Disse kalles vanligvis saksbehandlingsregler og er nedfelt i en rekke lover. Disse bestemmelsene må brukes på de deler av saksbehandlingen som eldre-rådsloven selv ikke har regler for. Relevante lover i denne sammenheng er for eksempel forvaltningsloven, kommuneloven og plan- og bygningsloven. De fleste bestemmelsene for folkevalgte organer finnes i kommunelovens kapittel 6 om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer. Der finner man regler om møteprinsippet med blant annet fastsetting av møter, saksliste, innkalling, møteledelse og vedtaksførhet.

I kommunelovens § 39 er følgende pålegg nedfelt: "Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv ved reglement nærmere regler for saksbehandlingen i folkevalgte organer."

Kommunestyret/fylkestinget skal altså vedta regler for saksbehandlingen i elderrådet. Slike regler er bindende for elderrådets saksbehandling.

6.1 Reglement for elderrådsvirksomhet

Eldrerådets reglement bør være en instruks for blant annet antall medlemmer og sammensetning av rådet, møtehyppighet, arbeidsvilkår med sekretariatsfunksjon, og saksbehandling. Det er bare kommunestyret/fylkestinget som har fullmakt til å fastsette slike regler. Eldrerådets reglement skal forelegges elderrådet til uttalelse før det vedtas.

Eksempler på noen punkter det kan være hensiktsmessig å ta inn i elderrådets reglement:

- Eldrerådet skal bestå av X antall medlemmer. Flertallet velges blant alderspensjonister og mindretallet velges blant kommunestyrets/fylkestingets representanter.
- Eldrerådets møter avholdes 14 dager før administrativ leders utsendelse av saker til behandling i politiske organer
- Rådsleder har ansvar for møteinnkalling
- Eldrerådet skal delta i plankomiteer og byggekomiteer som angår eldres levekår
- Sekretariatet skal ligge i den sentrale kommune-/fylkesadministrasjonen og skal bistå elderrådet med alle tiltak som er nødvendige for at rådet skal kunne løse sine oppgaver. Det innebærer forberedelse av saker som sendes til medlemmene, tilrettelegging av møterom, skriving og utsendelse av protokoll.
- Administrativ leder skal sørge for at sakene blir sendt til elderrådet for behandling før de går til behandling i de politiske organene. Det skal videre sørges for at uttalelse fra elderrådet følger saken ved utsendelse til de politiske organene som skal behandle saken.
- Alle saker skal vurderes opp mot universell utforming og motvirke diskriminering
- Rådet har rett til å få saksbehandler eller administrativ leder til å redegjøre for saker som rådet føler behov for å få bedre belyst og utdypet
- Eldrerådet skal ha utskrift fra endelige vedtak som blir gjort i utvalg/nemnder/råd og kommunestyre/fylkesting i de saker elderrådet har gitt uttalelse
- Eldrerådet utarbeider forslag til budsjett som dekker rådets møte- og arbeidsplan

6.2 Eldrerådet skal ha sakene i god tid før de skal avgjøres

I eldrerådslovens bestemmelser går det klart fram i §§ 3 og 7 at alle saksdokumentene skal legges fram for rådet i god tid før kommunestyret/fylkestinget behandler sakene. Selv i saker der det er liten tid, skal de som hovedregel behandles i eldrerådet. I hastesaker der kommunen følger regelen i kommuneloven § 13 om utvidet myndighet i hastesaker, går departementet ut fra at kommunen/fylkeskommunen ikke har plikt til å legge den fram for eldrerådet.

Det går fram av forarbeidene til loven at regelen gjelder alle saker som behandles og avgjøres av kommunale/fylkeskommunale organer, og ikke bare de som avgjøres av kommunestyret/fylkestinget. Dette er også nærmere presisert i departementets vedlagte rundskriv A-32/2007. Der slås det fast at plikten til å legge fram alle saker i god tid, også gjelder saksdokumenter der et annet folkevalgt organ enn kommunestyret/fylkestinget skal avgjøre sakene.

En generell erfaring er at det fortsatt er mange eldreråd som får sakene for sent til behandling. Skal eldrerådets brukermedvirkning være reell, bør rådet komme inn i prosessen når det foreligger alternative måter å gå videre på. Det vil kunne variere om det er når tiltak er under planlegging, under arbeid, eller først når de er ferdig utredet og vedtak skal fattes. Det bør vurderes om det er behov for egne rutiner og regler for tidlig medvirkning i enkelte saksområder/sakstyper. Eksempelvis vil det være en fordel om eldrerådet kan delta i plankomitéer og aktuelle byggekomitéer.

I vedlagte rundskriv er det gitt klare føringer i kapittel 3.2 for hvordan administrativ leder skal forholde seg til lovbestemmelsen om at sakene skal legges fram for rådet i god tid før behandling. Der sies det blant annet at det er viktig at sakene legges fram for eldrerådet på et tidspunkt i saksbehandlingen der rådet får anledning til å påvirke sakene. For å sikre en større påvirkning i saker som angår eldre, påpeker departementet at kommunen/fylkeskommunen må kalkulere inn eldrerådets saksforberedelses- og behandlingstid når de skal fastsette tidspunkt for når sakene skal behandles i kommunestyret/fylkestinget.

Eldrerådets uttalelser skal følge sakene når administrativ leder legger fram sakene til behandling i politiske organer. Svikter det her, kan eldrerådet be kommunen om å legge om sine saksbehandlingsrutiner slik at eldrerådet får sakene i rett tid.

Det vil være en saksbehandlingsfeil dersom eldrerådets uttalelser ikke følger saksdokumentene til det kommunale organet som avgjør sakene. En slik saksbehandlingsfeil kan føre til at vedtaket kjennes ugyldig. Etter § 59 i kommuneloven kan tre eller flere medlemmer av kommunestyret/fylkestinget bringe vedtak som er gjort av folkevalgte eller administrasjonen, inn for fylkesmannen/departementet til kontroll av om beslutningen er fattet på lovlig grunnlag.

Eksempel på feil saksbehandling i en kommune:

Fra Sivilombudsmannens årsmelding 1997

Eldrerådets stilling i sak om nedleggelse av postkontor (Sak 97-0940)

Ombudsmannen la til grunn at NN kommune etter eldrerådsloven av 8. november 1991 nr. 76 § 3 tredje ledd måtte sørge for at eldrerådet i kommunen fikk seg forelagt til uttalelse sak om omorganisering av Postens tjenestetilbud i kommunen, herunder spørsmål om nedleggelse av postkontor. Kommunen ble kritisert for ikke å ha fulgt eldrerådsloven på dette punkt.

I sin videre omtale/dom i saken uttaler sivilombudsmannen blant annet:

”Jeg har merket meg at saken ble oversendt eldrerådet samtidig med at den ble lagt frem for formannskapet og kommunestyrets medlemmer. Selv om det må kunne forventes at eldrerådet som hovedregel tar et initiativ av eget tiltak etter regelen i eldrerådsloven § 3 fjerde ledd i saker det blir kjent med og som kan være vanskelig for kommunen å vurdere om faller inn under rådets arbeidsområde, har kommunen et selvstendig ansvar for å forberede saken slik at eldrerådet kan behandle saken slik eldrerådsloven forutsetter. Jeg viser til eldrerådsloven § 3 første ledd hvor det fremgår at alle saksdokumentene skal oversendes eldrerådet ”i god tid før kommunestyret handsamer sakene”. En orientering av eldrerådet samtidig med at kommunens organer skal fatte beslutning vil således normalt ikke være tilstrekkelig.”

For å oppnå best mulig dialog mellom eldreråd og kommunestyre/fylkesting, finnes det eksempler på vedtak om at en representant for eldrerådet får legge fram rådets synspunkter og kan argumentere for eldrerådets uttalelser og forslag i kommunestyret og andre relevante organer.

6.3 Innkalling til møte

Lederen for eldrerådet har ansvar for å innkalle til eldrerådets møter. Det praktiske arbeidet med dette utføres gjerne av rådets sekretær. Det er ofte fastsatt i rådets reglement hvor lang tid i forveien eldrerådets medlemmer skal ha innkallingen. Vanligvis sendes den minst en uke før møtet.

6.4 Sakliste

I henhold til kommuneloven § 32 skal det sammen med møteinnkallingen sendes en sakliste som viser hvilke saker som skal behandles i møtet. Sakene skal nummereres fortløpende gjennom året, og identifiseres med en kort opplysning om hva saken gjelder.

Det er eldrerådets leder som i utgangspunktet bestemmer hvilke saker som skal settes på sakslisten. Avgjørelsen treffes som regel i samarbeid med rådets sekretær.

Her følger eksempel på innkalling og sakliste:

Lilledal, 17. februar 2008

Til medlemmene i Lilledal eldreråd

**INNKALLING TIL MØTE I ELDRERÅDET 27. FEBRUAR 2008 KL 18.00
STED: SAMFUNNSHUSET**

Sak 10/2008 Brukerundersøkelse om pleie- og omsorgstjenestene i Lilledal kommune

Sak 11/2008 Målsettinger for eldresentrenes virksomhet i kommunen

Sak 12/2008 Modernisering av sykehjemmet og bygging av bofellesskap for demente

Invitasjon til å oppnevne medlem til byggekomitéen

Sak 13/2008 Forslag til informasjonsopplegg i 2008 om eldrerådets virksomhet

Sak 14/2008 Planforslag om opparbeidelse og utbygging av nytt boligfelt med villa- og blokkbebyggelse

Sak 15/2008 Plan for fysisk aktivitet og friluftsområder

Invitasjon til å oppnevne medlem til plankomitéen

Sak 16/2008 Eventuelt

Esther Hansen
leder

Anders Bråthen,
sekretær

6.5 Hvor kommer sakene fra?

Sakene kommer til eldrerådet fra kommunens/fylkeskommunens administrasjon. Avhengig av kommune- og fylkesstørrelsen kan sakene komme fra sentraladministrasjonen eller sektoradministrasjonene. Sakene blir sendt rådets sekretær og rådsleder for videre utsendelse til rådsmedlemmene sammen med forslag til eventuell uttalelse. Eldrerådets egne saker settes også på dagsordenen.

Det er helt vesentlig at eldrerådets medlemmer får en innføring i, og setter seg godt inn i, kommunens/fylkeskommunens saksgang for de sakene eldrerådet skal behandle. Det er også viktig at kommunestyrets/fylkestingets medlemmer setter seg inn i saksgangen for eldrerådets saker. Kommunen må bidra med informasjon om dette. Slik informasjon bør gis til kommune- styret/fylkestinget og eldrerådet i tilknytning til folkevalgtopplæringen, som kommuner og fylker vanligvis gir i starten av en ny valgperiode.

6.6 Saksframstilling

Det er ikke lovfestet, men en etablert praksis at administrasjonen utarbeider saksframstillinger eller saksframlegg i sakene. Saksframstillingen er ofte bygd opp i følgende hovedpunkter:

- Formalia som dato, saksnummer med mer
- Hva saken gjelder
- Beskrivelsen av sakens faktiske side
- Vurdering av løsningsforslag
- Forslag til uttalelse/vedtak

Enkelte saker behandles ofte helt summarisk. I slike tilfeller består som regel saksframstillingen bare av formalia og forslag til anbefaling. I andre saker kan saksframstillingen bli svært omfattende, og det skal god trening til for å finne fram til det vesentligste.

For øvrig er det viktig at eldrerådets medlemmer i særlig grad engasjerer seg i administrasjonens beskrivelse av eldres situasjon når de framlegger saker. Om situasjonen for eldre oppfattes annerledes enn det som går fram av administrasjonens saksframstilling, er det nødvendig at eldrerådet sier fra om dette og begrunner det nærmere i sin uttalelse eller anbefaling. Det samme gjelder når eldres perspektiv ikke er ivaretatt, slik saken foreligger.

I kompliserte og omfattende saker vil det være hensiktsmessig å be representanter for administrasjonen gjøre nærmere rede for den faktiske beskrivelsen og de vurderinger som er foretatt av administrasjonen. En viktig side ved saksframstillinger er å få fram kommunens prioriteringer og økonomiske følger av forslagene. En muntlig redegjørelse vil kunne gi et nyttig og ofte nødvendig supplement til den skriftlige saksframstillingen. Erfaringene viser at mange eldreråd ber administrasjonen gjøre nærmere rede for enkelte saker, som eksempelvis sektorplaner, kommune-/fylkesplan, årsbudsjett og økonomiplan.

Når eldrerådet tar opp saker på egenhånd, er det naturlig at rådets sekretær, etter henstilling fra eldrerådets leder, fører i pennen en saksframstilling med de hovedpunkter som er nevnt ovenfor. Sekretæren har da på forhånd konferert med rådets leder om hvilken anbefaling/innstilling som skal presenteres for rådsmedlemmene.

6.7 Åpenhet og innsyn

Det er et sentralt demokratisk prinsipp at offentlig virksomhet skal være åpen og gjennomiktig. Det innebærer at publikum har rett til innsyn og informasjon om det som skjer i forvaltningen. Eldrerådets møter må bekjentgjøres på linje med kommunens/fylkeskommunens øvrige møtevirksomhet, og møtene skal være åpne for alle, med mindre regler om taushetsplikt setter grenser for dette.

6.8 Aktuelle saksbehandlingsregler i kommuneloven og plan- og bygningsloven

6.8.1 Kommuneloven

Om saksbehandlingsregler i folkevalgte organer, fra kapittel 6:

§ 31. *Åpne eller lukkede møter.*

1. Møter i folkevalgte organer skal holdes for åpne dører hvis ikke annet følger av lovbestemt taushetsplikt eller vedtak etter denne paragraf.
2. Møteleder skal på anmodning gi tillatelse til at forhandlingene i åpne møter tas opp på lydbånd, video, e.l., eller kringkastes over radio eller fjernsyn, såfremt dette ikke virker forstyrrende på gjennomføringen av møtet.
3. Et folkevalgt organ kan vedta å behandle en sak for lukkede dører hvor hensynet til personvern eller andre tungtveiende private eller offentlige interesser tilsier dette. Debatt om dette foregår for lukkede dører hvis møteleder krever det eller vedkommende organ vedtar det. Personalsaker skal alltid behandles for lukkede dører.
4. Kommunestyret og fylkestinget selv kan av hensyn til personvern gi bestemmelser om at møtene i andre organer eller i visse sakstyper i andre organer skal holdes for lukkede dører.
5. Kommunestyret og fylkestinget selv kan også ellers, når det er nødvendig på grunn av et bestemt angitt forhold ved den særskilte sak eller sakstype, bestemme at møtene i andre organer eller i visse sakstyper i andre organer skal holdes for lukkede dører, når organet ikke selv skal treffe vedtak i saken.
6. Møte i kommuneråd og fylkesråd holdes for lukkede dører, hvis ikke rådet selv bestemmer noe annet og paragrafen her ikke er til hinder for det.

§ 32. Fastsetting av møter. Sakliste. Innkalling. Møteledelse.

1. Møte i folkevalgte organer skal holdes på de tidspunkter som er vedtatt av organet selv, kommunestyret eller fylkestinget, og ellers når organets leder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.
2. Lederen av folkevalgt organ setter opp sakliste for det enkelte møte. Innkalling til møtet skal sendes organets medlemmer med høvelig varsel, og skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles.
3. Saklisten til møtet og andre dokumenter som ikke er unntatt fra offentlighet, skal være tilgjengelig for allmennheten. Møte som skal holdes for åpne dører, skal gjøres kjent på hensiktsmessig måte.
4. Møte i folkevalgte organer ledes av organets leder eller nestleder. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

§ 33. Vedtaksførhet.

Et folkevalgt organ kan bare treffe vedtak hvis minst halvparten av medlemmene har vært til stede under forhandlingene og avgitt stemme i vedkommende sak.

§ 34. Endring av sakliste. Forespørsler.

1. Folkevalgt organ kan med alminnelig flertall vedta å utsette realitetsbehandlingen av en sak på den utsendte saklisten. Det kan også treffe vedtak i sak som ikke er oppført på saklisten, hvis ikke møteleder eller 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg dette.
2. Ethvert medlem kan rette forespørsler til lederen i møtet, også om saker som ikke står på sakslisten.

§ 35. Avstemninger.

1. Vedtak treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet følger av denne lov. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.
2.
3. Valg av leder og nestleder for folkevalgte organer holdes som flertallsvalg.
4.
5. Ved valg og ansettelse kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning.

§ 39. Reglement. Arkiv.

1. Kommunestyret og fylkestinget fastsetter selv ved reglement nærmere regler for saksbehandlingen i folkevalgte organer.
2. Departementet kan gi forskrifter om behandling, bevaring, ordning av og tilsyn med kommunens og fylkeskommunens arkiver.

6.8.2 Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Eldrerådet bør trekkes inn i arbeidet med kommunal og regional planlegging, jfr plan- og bygningslovens §§ 1-1 og 5-1:

§ 1-1 Lovens formål, fjerde og femte avsnitt

Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives.

Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.

§ 5-1 Medvirkning

Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for medvirkning. Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer eller private.

Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning for grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte.

EGNE NOTATER:

7. Rådsmedlemmenes rettigheter og plikter

7.1 Møteplikt

Eldrerådets medlemmer har plikt til å møte i rådets møter med mindre man har "gyldig forfall". I utgangspunktet er møteplikten streng. Sykdom er eksempel på "gyldig forfall", jfr kommunelovens § 40.

§ 40. *Rett og plikt til å delta i møter i kommunale og fylkeskommunale organ. Inhabilitet. Rett til dokumentinnsyn.*

1. Den som er valgt som medlem av kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ, plikter å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall.

Arbeidstaker har krav på fri fra arbeid i det omfang dette er nødvendig på grunn av møteplikt i kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer. Arbeidstaker har også rett til permisjon fra sitt arbeid i fire år eller for resten av valgperioden for å utføre heltids- eller deltids kommunalt eller fylkeskommunalt verv.

2. Medlem som er til stede i et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å avgi stemme. Ved valg og ansettelse er det adgang til å stemme blankt.

7.2 Forslagsrett og stemmeplikt

Selv om det ikke er uttrykkelig lovbestemt, innebærer selve vervet som folkevalgt at de enkelte medlemmene har forslagsrett. Det følger av dette at det skal stemmes over alle forslag som legges fram i rådsmøtet.

7.3 Godtgjøring

Den som har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, så som medlem av eldrerådet, har krav på godtgjøring for sitt arbeid etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget, jfr kommunelovens § 42.

I tillegg har kommunen/fylkeskommunen plikt til å sørge for at alle medlemmene, herunder innkalte varamedlemmer, får refusjon for utgifter til reise, overnatting og kost i forbindelse med vervet, etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret/fylkestinget, jfr kommunelovens § 41.

§ 41. Dekning av utgifter og økonomisk tap.

1. Den som har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på skyss-, kost- og overnattingsgodtgjøring for reiser i forbindelse med vervet, etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget selv.
2. Tap av inntekt og påførte utgifter som følge av kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv erstattes opp til et visst beløp pr. dag, fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget selv. Det skal fastsettes ulike satser for legitimerede og ulegitimerede tap.

§ 42. Arbeidsgodtgjøring.

Den som har et kommunalt eller fylkeskommunalt tillitsverv, har krav på godtgjøring for sitt arbeid etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget selv.

7.4 Taushetsplikt

Eldrerådet er et forvaltningsorgan i henhold til forvaltningsloven. Eldrerådets medlemmer har derfor taushetsplikt etter forvaltningslovens § 13. Taushetsplikten omfatter både det eldrerådets medlemmer får vite i eldrerådets møte, og det medlemmene får vite på annen måte i forbindelse med vervet som rådsmedlem.

§ 13. Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:

1. noens personlige forhold, eller
2. tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysninger angår.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet. Han kan heller ikke utnytte opplysninger som nevnt i denne paragraf i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.

Med personlige forhold tenkes først og fremst på helseforhold, familieforhold og sosiale forhold for enkeltpersoner. Drifts- og forretningsforhold kan blant annet være opplysninger som eldrerådet får vite om et firmas økonomiske situasjon.

Administrasjonen kan ikke unnlate å legge saker fram for rådet selv om saken inneholder opplysninger det er taushetsplikt om. Behandlingen av saker i eldrerådet er en del av saksforberedelsene. Taushetsplikten hindrer derfor ikke innsyn, jfr forvaltningslovens § 13 b nr 2:

Taushetsplikt etter § 13 er ikke til hinder for:

2. at opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, bl.a. kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll, ...

Noen særlover har strengere regler om taushetsplikt enn forvaltningsloven og setter grenser for innsyn fra andre deler av forvaltningen. Dette gjelder særlig saker om navngitte personer. I disse sakene har heller ikke eldrerådet krav på innsyn med mindre det er gitt amtykke fra den eller de det gjelder. Eldrerådet skal ikke behandle enkeltsaker som gjelder personer.

Som det fremgår ovenfor, er taushetsplikten lovhjemlet. Disse reglene er meget strenge, og det er straffbart å røpe de taushetsbelagte opplysningene.

7.5 Inhabilitet

At en person er inhabil, vil si at det foreligger forhold som er egnet til å svekke tilliten til vedkommendes upartiskhet.

Inhabilitet kan oppstå på forskjellig grunnlag etter nærmere regler som er beskrevet i forvaltningslovens kapittel 2 og kommunelovens § 40. Er man part i saken, eller har et nært slektskapsforhold til den person saken gjelder, vil man være inhabil. Det eldrerådsmedlem som mener å være inhabil, plikter selv å varsle om dette. I praksis tas det ofte kontakt med lederen før møtet, slik at varamedlem eventuelt blir innkalt under behandlingen av den aktuelle saken.

Når andre enn den inhabilitetsinnsigelsen gjelder mener inhabilitet foreligger, er det viktig at dette tas opp med rådets leder, slik at det kan behandles i rådet. Spørsmålet om et medlem av eldrerådet er inhabil, avgjøres av eldrerådets øvrige medlemmer ved alminnelig flertall. Den som påstås inhabil deltar ikke i avgjørelsen.

Eldrerådet kan ha medlemmer som også er innvalgt i andre kommunale/fylkeskommunale organer, for eksempel faste utvalg eller kommunestyret/fylkestinget. Medlemmet er ikke inhabil til å delta under behandlingen i disse organene selv om man har vært med på behandlingen av saken i eldrerådet.

§ 40. Rett og plikt til å delta i møter i kommunale og fylkeskommunale organ.
Inhabilitet. Rett til dokumentinnsyn.

3. Om inhabilitet gjelder reglene i forvaltningsloven kap. 2, med følgende særregler:
 - a. Inhabilitet inntreffer ikke ved valg til offentlige tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv.
 - b. Kommunalt og fylkeskommunalt ansatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som inhabile når saken behandles i folkevalgt organ. Ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan og fylkesplan gjelder ikke første punktum.
 - c. Ved behandling av klager etter forvaltningsloven § 28 andre ledd er ansatte eller folkevalgte som var med på å treffe det påklagede vedtak, eller som medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for dette, inhabile ved klageinstansens behandling av saken og ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen.

Er en overordnet ansatt inhabil i en sak, kan direkte underordnet ansatt ikke delta ved klageinstansens behandling av saken, eller ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen.

4. Vedkommende organ kan frita et medlem fra å delta ved behandlingen av en sak når han eller hun ber om det før saken tas opp til behandling, og vektige personlige grunner tilsier dette.
5. Kommunestyret og fylkestinget skal selv fastsette et reglement for de folkevalgtes rett til innsyn i saksdokumenter og til informasjon om saker som er under behandling.

EGNE NOTATER:

EGNE NOTATER:

**DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT**

Rundskriv

Kommunane
Fylkeskommunane
Fylkesmennene

Nr.
A-32/2007

Vår ref

Dato

Rundskriv om kommunale og fylkeskommunale eldreråd

Innleiing	2
Rettleiande merknader.....	3
1. Skiping av eldreråd.....	3
1.1. Plikt til å opprette eldreråd.....	3
1.2. Eldreråd for geografisk avgrensa område	3
2. Val og samansetjing av eldreråd.....	4
2.1. Talet på rådsmedlemmer.....	4
2.2. Forslag om medlemmer	5
2.3. Krav til samansetjinga	5
2.4. Val av leiar og nestleiar	5
3. Oppgåvene for eldrerådet	6
3.1. Rådgjevande organ	6
3.2. Sakene skal leggjast fram i god tid	7
3.3. Saker som skal leggjast fram for rådet.....	7
3.4. Møtebok.....	7
4. Andre føresegner	8
4.1. Sekretariathjelp og budsjett	8
4.2. Aktuelle reglar i kommunelova	9
4.3. Årsmelding	9
5. Felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne.....	9
6. Andre relevante sakshandsamingsreglar	10
6.1. Opent rådsmøte	10
6.2. Forvaltningslova	10
6.3. Offentleglova	11
6.4. Plan- og bygningslova	11

INNLEIING

Formålet med dette rundskrivet er å gje ei orientering om reglane som gjeld for verksemda i eldreråda etter lov 8. november 1991 nr. 76 om kommunale og fylkeskommunale eldreråd. Rundskrivet avløysar tidlegare rundskriv I-26/98.

Formålet med lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd er å sikre eldre innverknad i saker som gjeld levekåra for eldre. Eldreråd er eit rådgjevande organ.

Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m. vart vedteke av Stortinget 17. juni 2005. Etter denne lova skal alle kommunane og fylkeskommunane ha eit råd eller ei anna representasjonsordning for menneske med nedsett funksjonsevne m.m. Lova trer i kraft 10. september 2007. Rundskriv A-28/07 gjev rettleiing til lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne.

Eldreråda og felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne er kommunale/fylkeskommunale organ. Reglane i kommunelova gjeld verksemda i råda, så langt ikkje anna går fram av lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd, jf. kommunelova § 2. Viktig for verksemda i eldreråda er særleg reglane i kommunelova kap. 6 om sakshandsamingsreglar i folkevalde organ og reglane i kap. 7 om rettar og plikter for dei folkevalde.

Eldreråda og felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne er forvaltningsorgan etter forvaltningslova. Reglane i forvaltningslova gjeld verksemda i råda så langt ikkje anna følgjer av lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd, lova om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m., eller kommunelova.

Lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd er av 8. november 1991 nr. 76. Forarbeida til lova er Ot. prp. nr. 68 (1990-91) og Innst. O. nr. 4 (1991-92). Lova vart endra med lov 11. juni 1993 nr. 85 og lov 17 juni 2005 nr. 58.

Dette rundskrivet er også lagt ut på departementet sine nettsider på www.regjeringa.no.

RETTLEIANDE MERKNADER

1. SKIPING AV ELDRERÅD

§ 1. (Skiping av kommunale eldreråd)

I kvar kommune skal det vere eit eldreråd som skal veljast av kommunestyret for valperioden.

Departementet kan gjere unntak frå regelen i første leden når kommunen vil ha eldreråd for geografisk avgrensa område innan kommunen. I kommunar der oppgåvene som gjeld eldre er overført til kommunedelsutval, skal det vere eldreråd i alle kommunedelar. For slike eldreråd ivaretek kommunedelsutvala dei rettar og plikter som etter denne lov er lagt til kommunestyret. Eldreråd for geografisk avgrensa område skal ha same arbeidsområde som omhandla i § 3. I slike høve skal det og veljast eit sentralt eldreråd.

§ 5. (Skiping av fylkeskommunale eldreråd)

I kvar fylkeskommune skal det vere eit eldreråd som skal veljast av fylkestinget for valperioden.

1.1. Plikt til å opprette eldreråd

§ 1 første ledd og § 5

Kommunen og fylkeskommunen har plikt til å opprette eldreråd. Eldrerådet skal veljast av kommunestyret og fylkestinget og blir valt for den kommunale/fylkeskommunale valperioden.

1.2. Eldreråd for geografisk avgrensa område

§ 1 andre ledd

Departementet kan godkjenne at ein kommune oppretter eldreråd for geografisk avgrensa område innan kommunen. Dette kan være aktuelt for kommunar med geografisk avgrensa lokale vedtaksorgan som til dømes storkommunane. Det skal i slike tilfelle òg opprettast eit sentralt eldreråd for heile kommunen.

Der det er oppretta kommunedelsutval etter § 12 i kommunelova og ansvaret for saker som gjeld eldre er overførde til desse, skal det vere eldreråd i alle bydelar. Det kan ikkje gjerast unntak frå dette. Råda skal då veljast av kommunedelsutvala.

Kommunedelsutvala ivaretek dei same oppgåver og plikter for kommunedelseldreråd som etter lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd er lagt til kommunestyret.

Eldreråd for geografisk avgrensa område eller kommunedelseldreråd, vil ha det same arbeidsområdet som eldreråd som ikkje er geografisk avgrensa.

2. VAL OG SAMANSETJING AV ELDRERÅD

§ 2. (Val og samansetjing av kommunale eldreråd)

Kommunestyret avgjer kor mange medlemmer eldrerådet skal ha. Reglane om høvetalsval i §§ 36 og 37 i lov om kommuner og fylkeskommuner av 25. september 1992 nr. 107 gjeld ikkje ved val av eldreråd.

Pensjonistforeiningar har rett til å koma med framlegg om medlemmer til eldrerådet. Fleirtalet av rådsmedlemmene skal vere alderspensjonistar i kommunen.

Rådet peikar sjølv ut leiar og nestleiar, som skal veljast ut mellom pensjonistane.

§ 6. (Val og samansetjing av fylkeskommunale eldreråd)

Fylkestinget avgjer kor mange medlemmer eldrerådet skal ha. Reglane om høvetalsval i §§ 36 og 37 i lov om kommuner og fylkeskommuner av 25. september 1992 nr. 107 gjeld ikkje ved val av eldreråd.

Fylkespensjonistforeiningar har rett til å koma med framlegg om medlemmer til eldrerådet. Fleirtalet av rådsmedlemmene skal vera alderspensjonistar frå fylket.

Rådet peikar sjølv ut leiar og nestleiar, som skal veljast ut mellom pensjonistane.

2.1. Talet på rådsmedlemmer

§ 2 første ledd og § 6 første ledd

Det er kommunestyret/fylkestinget som oppnemner medlemmer til eldrerådet. Rådsmedlemmer som er tilsette i kommuneadministrasjonen og som arbeider innan saksområde som er sentrale for rådet, vil ofte kunne bli inhabile. Departementet vil derfor ikkje råde til at representantar for kommuneadministrasjonen blir oppnemnte som rådsmedlemmer. Drøfting av saker og kontakt og samarbeid elles bør heller skje i forbindelse med administrasjonens ansvar for saksførebuing og informasjon til rådet.

Oppnemninga skal gjelde for valperioden. Medlem av rådet kan søkje om fritak frå vervet før funksjonstida er ute når vedkommande ikkje *“uten uforholdsmessig vanskelighet eller belastning kan skjøtte sine plikter i vervet”*, jf. kommunelova § 15 nr. 2. Fritaksgrunn kan til dømes vere dårleg eller svak helse.

Kommunestyret/fylkestinget fastset talet på medlemmer i eldrerådet. Råda bør ikkje vere for store. Departementet rår til at både eldrerådet og pensjonistforeiningar i kommunen/fylkeskommunen får høve til å uttale seg når talet på rådsmedlemmer skal fastsetjast. Det er ein føresetnad i kommunelova § 10 nr. 3 at det òg skal veljast varamedlemmer til rådet.

Reglane om høvetalsval i kommunelova §§ 36 og 37 gjeld ikkje ved val av eldreråd. Kvart kjønn skal vere representert med minst 40 prosent dersom det er fleire enn fire medlemmer, jf. kommunelova § 36 nr. 2.

2.2. Forslag om medlemmer

§ 2 andre ledd og § 6 andre ledd

Foreiningar som har rett til å foreslå medlemmer til eldrerådet er pensjonistforeiningar, lag og samarbeidsutval som er representativ for dei pensjonistgruppene dei skal representere i kommunane og fylket. Òg andre typar frivillige organisasjonar og foreiningar som driv aktivt arbeid blant eldre, som til dømes lokallag av landsomfattande frivillige organisasjonar og foreiningar, bør få høve til å foreslå medlemmer.

2.3. Krav til samansetjinga

§ 2 andre ledd og § 6 andre ledd

For å sikre medverknad for dei eldre, skal fleirtalet av medlemmane vere alderspensjonistar. Det politiske styrkeforholdet i kommunen/fylkeskommunen skal ikkje vere avgjerande for samansetjinga. Retten til å krevje høvetalsval gjeld derfor ikkje.

Med alderspensjonist meinast normalt ein person som mottek alderspensjon. Det er ikkje eit krav om at ein må ha alderspensjon frå folketrygdlova. Det vil seie at man òg blir rekna for å vere alderspensjonist om man har gått av med alderspensjon før fylte 67 år. Personar som ikkje har rett til alderspensjon, reknast for å vere alderspensjonist når dei har fylt 67 år.

2.4. Val av leiar og nestleiar

§ 2 tredje ledd og § 6 tredje ledd

Rådet vel sjølv leiar og nestleiar. Desse skal veljast blant alderspensjonistane.

3. OPPGÅVENE FOR ELDRERÅDET

§ 3. (Oppgåvene for kommunale eldreråd)

Eldrerådet er eit rådgjevande organ for kommunen.

Alle saksdokumenta skal leggjast fram for rådet i god tid før kommunestyret handsamar sakene.

Eldrerådet skal ha til handsaming alle saker som gjeld levekåra for eldre.

Eldrerådet kan sjølv ta opp saker som vedkjem eldre i kommunen. Protokollen frå rådsmøtet skal fylgje saksdokumenta til dei kommunale organ som tek endeleg avgjerd i saka.

§ 7. (Oppgåvene for fylkeskommunale eldreråd)

Eldrerådet er eit rådgjevande organ for fylkeskommunen.

Alle saksdokumenta skal leggjast fram for rådet i god tid før fylkestinget handsamar sakene.

Eldrerådet skal ha til handsaming alle saker som gjeld levekåra for eldre.

Eldrerådet kan sjølv ta opp saker som vedkjem eldre i fylket.

Protokollen frå rådsmøtet skal fylgje saksdokumenta til dei fylkeskommunale organ som tek endeleg avgjerd i saka.

3.1. Rådgjevande organ

§ 3 første ledd og § 7 første ledd

Eldrerådet skal vere eit rådgjevande organ for kommunen/fylkeskommunen, og skal kunne uttale seg om alle forslag som gjeld levekåra for eldre i kommunen/ fylkeskommunen.

Nokre kommunar har ønskt å sikre brukarmedverknad i plan- eller gjennomføringsprosessar ved at representantar for dei ulike brukargruppene, til dømes dei eldre, sit i prosjekt-, plan-, referansegrupper og liknande. Her kan deltaking frå eldrerådet vere aktuelt. Men slike ordningar er ikkje pålagt etter lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd.

3.2. Sakene skal leggjast fram i god tid

§ 3 andre ledd og § 7 andre ledd

Alle saksdokument skal leggjast fram for rådet i god tid før kommunestyret/ fylkestinget skal behandle dei. Det same vil gjelde for saksdokument der eit anna folkevalt organ har kompetanse til å avgjere sakene.

For å sikre eldre større innverknad i saker som vedkjem dei, er det viktig at kommunane/fylkeskommunane legg sakene fram for eldrerådet på eit tidspunkt i sakshandsaminga der rådet har høve til å påverke sakene. Det følgjer av dette at kommunen/fylkeskommunen må rekne med saksførebuing og sakshandsaming i eldrerådet når den skal fastsetje tidspunkt for når saker skal handsamast i kommunestyret/fylkestinget.

I dei tilfella der saker skal førebuast av faste utval, kommunedelsutval og komitear før dei skal handsamast av kommunestyret/fylkestinget, kan det vere ønskeleg at eldrerådet får saksdokumenta til handsaming før dei førebuande organa handsamar sakene. Dette vil sikre at eldrerådet får reell innverknad ved at rådet kan kome med innspel tidleg i saksprosessen.

Sjølv i saker der det er lita tid, skal sakene som hovudregel leggjast fram for rådet. I hastesaker der kommunen følgjer regelen i kommunelova § 13, har kommunen/fylkeskommunen ikkje plikt til å leggje saka fram for eldrerådet.

3.3. Saker som skal leggjast fram for rådet

§ 3 tredje og fjerde ledd og § 7 tredje og fjerde ledd

Kommunestyret /fylkestinget har ei plikt til å leggje alle saker som gjeld levekåra for eldre fram for eldrerådet. Rådet kan òg sjølv ta opp andre saker som vedkjem eldre i kommunen/fylket, men lova gir ikkje eldrerådet høve til å krevje at kommunestyret/fylkestinget handsamar sakene vidare.

Hovudføremålet med lova er at eldrerådet skal behandle ymse overordna planar og vedtak. Eldrerådet er ikkje tiltenkt å skulle behandle saker som gjeld einskildpersonar. Dette vil rådet ofte heller ikkje ha høve til etter anna lovgjeving. Døme på sakstypar som skal leggjast fram for rådet er årsbudsjett, langtidsbudsjett og kommune- og fylkesplanar, tiltak og planar i helse- og sosialsektoren, bustadprogram, reguleringsplanar, samferdselssaker, kommunikasjonsplanar og kulturelle tiltak.

Kommunen og fylkeskommunen bør på egna måte trekkje inn eldrerådet i arbeidet med kommunal og fylkeskommunal planlegging etter plan- og bygningslova.

Kommunen/fylkeskommunen bør vurdere korleis dette best kan gjerast dette når dei organiserer kommunalplanarbeidet etter § 20-2 og fylkesplanarbeidet etter § 19-3. Eldreråd har elles inga samarbeidsplikt med kommunen etter § 9-3 slik ein del andre organ kan ha. Tilsvarande har fylkeskommunale råd inga slik plikt etter § 12-3.

3.4. Møtebok

§ 3 fjerde ledd og § 7 femte ledd

Det skal førast møtebok over saker som er behandla av rådet. Møteboka skal innehalde dei same opplysningane som møtebøker frå andre kommunale eller fylkeskommunale organ. Ei utskrift frå møteboka skal følgje med saka til det organ som avgjer saka.

4. ANDRE FØRESEGNER

§ 4. *(Andre føresegner for kommunale eldreråd)*

Kommunen skal skipa høveleg sekretariathjelp for rådet.

Eldrerådet har rett til å uttale seg før kommunestyret skipar sekretariat, vedtek budsjett for rådet, og gjev utfyllande reglar for saksførehavinga i rådet.

Reglane i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner gjeld tilsvarande for verksemda i eldrerådet så langt ikkje anna går fram av denne lova.

Eldrerådet skal kvart år utarbeide ei melding om verksemda si. Meldinga skal leggjast fram for kommunestyret.

§ 8. *(Andre føresegner for fylkeskommunale eldreråd)*

Fylket skal skipa høveleg sekretariathjelp for rådet.

Eldrerådet har rett til å uttale seg før fylkestinget skipar sekretariat, vedtek budsjett for rådet, og gjev utfyllande reglar for saksførehavinga i rådet.

Reglane i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner gjeld tilsvarande for verksemda i rådet så langt ikkje anna går fram av denne lova.

Eldrerådet skal kvart år utarbeide ei melding om verksemda si. Meldinga skal leggjast fram for fylkestinget.

4.1. Sekretariathjelp og budsjett

§ 4 første og andre ledd og § 8 første og andre ledd

Kommunane/fylkeskommunane har etter lova plikt til å leggje tilhøva praktisk til rette for at eldreråda skal kunne kome med tilråding før det blir teke viktige avgjerder som vedkjem dei eldre i kommunen/fylkeskommunen. Det følgjer av dette at kommunen/fylkeskommunen skal syte for sekretariathjelp av eit slikt omfang at eldrerådet kan gjennomføra dei oppgåvene lova legg til dei. Det er i forarbeida til lova rekna med at arbeidet vil vere av eit omfang som vil krevje ein tredels stilling.

Verksemda til eldrerådet gjeld alle sektorane i kommunen/fylkeskommunen. Det er derfor ønskeleg at det blir teke omsyn til dette ved plasseringa av sekretariatet. Sekretariatet er ein del av den samla kommunale/fylkeskommunale administrasjon og er underlagt administrasjonssjefen innanfor dei rammer kommunestyret/fylkestinget fastset, jf. kommunelova § 23 nr. 1.

Eldrerådet har rett til å uttale seg før kommunestyret/fylkestinget avgjer organiseringa av sekretariatet. Det gjeld både kor sekretariatet skal leggjast, kva for arbeidsoppgåver det skal ha og kor stor stillingsprosent det skal ha.

Det er ein føresetnad etter lova at kommunestyret/fylkestinget skal løyve dei naudsynte midla til å dekkje drifta i rådet. Dette skal omfatte midlar til sekretariatsfunksjonen, arbeidsgodtgjersle (jf. kommunelova § 42) og dekkje naudsynte utgifter til skyss, kost og

overnatting etter dei satsar kommunen har vedteke, jf. kommunelova § 41. Eldrerådet har rett til å uttale seg før kommunestyret/fylkestinget fattar endeleg vedtak om kommunebudsjettet.

Innan dei rammene kommunelova og budsjett- og rekneskapsforskriftene set, har kommunestyret/fylkestinget høve til å delegera budsjettmyndigheit til eldrerådet. Det kan skje ved at eldrerådet får ei rammeløyving å halde seg til eller ved ordinær delegasjon gjennom fullmakt.

Eldrerådet har og rett til å uttale seg før kommunestyret/fylkestinget fastset utfyllande reglar for sakshandsaminga i rådet.

4.2. Aktuelle reglar i kommunelova

§4 tredje ledd, §8 tredje ledd

Så langt ikkje anna går fram av lov om kommunale og fylkeskommunale eldreråd, gjeld reglane i kommunelova tilsvarande for verksemda i eldrerådet. Særlig viktig for verksemda i eldreråde er reglane i kommunelova kap 6 om sakshandsamingsreglar i folkevalde organ og reglane i kap 7 om rettar og plikter for dei folkevalde.

4.3. Årsmelding

§ 4 fjerde ledd og § 8 fjerde ledd

Eldrerådet skal laga ei årsmelding, som skal leggjast fram for kommunestyret/ fylkestinget. Kommunestyret/fylkestinget bør behandle årsmeldinga som ei eiga sak.

5. FELLES RÅD FOR ELDRE OG MENNESKE MED NEDSETT FUNKSJONSEVNE

§ 4 a (Skiping av felles råd med menneske med nedsett funksjonsevne)

Kommunane kan vedta å opprette felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne. Kommunestyra vedtek mandatet for og samansetjinga av råda. Ved val av representantar for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne skal organisasjonane deira ha rett til å kome med framlegg. Leiaren og nestleiaren for rådet blir oppnemnde av kommunestyret. Elles gjeld reglane i denne lova og lov av om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m. så langt dei høver.

§ 8 a (Skiping av felles råd med menneske med nedsett funksjonsevne)

Fylkeskommunane kan vedta å opprette felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne. Fylkestinga vedtek mandatet for og samansetjinga av råda. Ved val av representantar for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne skal organisasjonane deira ha rett til å kome med framlegg. Leiaren og nestleiaren for rådet blir oppnemnde av fylkestinga. Elles gjeld reglane i denne lova og lov av om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m. så langt dei høver.

§§ 4a og 8a

Kommunen og/ eller fylkeskommunen kan vedta å opprette felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne.

Skal ei representasjonsordning fungere godt, må ho ha legitimitet. Dersom menneske med nedsett funksjonsevne og eldre ikkje opplever å ha sterke nok felles interesser og dermed ikkje vil medverke til eit felles råd, så vil ikkje eit felles råd oppfylle formålet med lova. Departementet ser det som avgjerande for ordninga at både organisasjonane, etablerte frivillige råd for menneske med nedsett funksjonsevne og eldreråda vert høyrde før kommunen/fylkeskommunen tek stilling til kva for representasjonsordning dei skal ha.

Saksområdet for eit eventuelt felles råd vil være saker som er særleg viktige for menneske med nedsett funksjonsevne og alle saker som gjeld levekåra for eldre. Departementet viser til rundskriv A-28/07 for omtale av saksområdet for råd for menneske med nedsett funksjonsevne. Departementet meiner at felles råd berre bør veljast i særskilde høve.

Kommunestyret og fylkestinget vedtek samansetninga av rådet, og fastset sjølv talet på representantar. Departementet rår til at aktuelle organisasjonar i kommunen/fylket får høve til å uttale seg når talet på rådsmedlemmer skal fastsetjast. Det er ein føresetnad i kommunelova § 10 nr. 3 at det og skal veljast varamedlemmer til rådet. Leiaren og nestleiaren for felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne skal oppnemnast av kommunestyret/fylkestinget.

Reglane om forholdstalsval i kommunelova gjeld ikkje ved val av felles råd for eldre og menneske med nedsett funksjonsevne. Etter § 36 nr. 2 i kommunelova skal kvart kjønn vere representert med minst 40 prosent dersom det er fleire enn fire medlemmer.

Oppnemninga av medlemmer skal gjelde for valperioden. Medlem av rådet kan søkje om fritak frå vervet før funksjonstida er ute når vedkommande ikkje *“uten uforholdsmessig vanskelighet eller belastning kan skjøtte sine plikter i vervet”*, jf. kommunelova § 15 nr. 2. Dårlig eller svak helse er eit døme på kva som kan vere fritaksgrunn.

6. ANDRE RELEVANTE SAKSHANDSAMINGSREGLAR

6.1. Opent rådsmøte

Dersom ikkje anna følgjer av teieplikt fastsett i lov eller vedtak etter kommunelova § 31, skal møta i eldrerådet vere opne for alle. Møta må kunngjerast slik at dei som er interesserte kan få kjennskap til tid, stad og dagsordenen, jf. kommunelova § 32.

6.2. Forvaltningslova

Det visast til at rådet ikkje skal handsame einskildsaker som gjeld personar. Av reglane i forvaltningslova vil det særleg vere fråsegnene i kap. 2 om ugilde som er aktuelle for medlemma av rådet/representasjonsordninga ved handsaming av saker, med dei særreglane som følgjer av § 40 punkt 3 i kommunelova.

6.3. Offentleglova

Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) skal etter planen tre i kraft 1. januar 2008. Formålet med lova er mellom anna å leggje til rette for at offentlig verksemd er open og gjennomiktig. Lova regulerer retten til innsyn. Inntil denne lova trer i kraft, gjeld lov om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven).

6.4. Plan- og bygningslova

Kommunen og fylkeskommunen bør på eigna måte trekkje inn rådet i arbeidet med kommunal og fylkeskommunal planlegging etter plan- og bygningslova, jf. plan- og bygningslova § 16-1 *Samråd, offentlighet og informasjon* der det bl.a. står at "*Berørte enkeltpersoner og grupper skal gis anledning til å delta aktivt i planprosessen*". Kommunen/fylkeskommunen bør vurdere korleis dette best kan gjerast når dei organiserer kommuneplanarbeidet etter § 20-2 og fylkesplanarbeidet etter §19-3.

Med hilsen

Ulf Pedersen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Øystein Haram
avdelingsdirektør

Eldrerådets oppgaver og funksjon

- en veileder i eldrerådsarbeid

Utgitt av: Statens seniorråd
november 2011

Opplag: 10 000 (november 2011)

Elektronisk nedlastbar pdf-utgave av denne trykksaken finner du på Statens seniorråds hjemmesider:
www.seniorporten.no

På **www.seniorporten.no** finner du også:

- Seniorpolitiske utfordringer 2010 - 2013
- Å være pensjonist
- Seniorer i Norge
- FNs prinsipper for eldre i verden

Grafisk design: Seksjon for Informasjon og kanalvalg
Arbeids- og velferdsdirektoratet

Foto: Colourbox

Trykk: 07 GRUPPEN AS

ISBN 978-82-998757-2-1

Statens seniorråd
Postboks 7077 St Olavs plass
0130 Oslo

Tlf 21 07 19 40

E-post: postmottak@statens.seniorraad.no

www.seniorporten.no